

cakları, azap görecekları bir takım ihtiyarî fiilleri vardır. İyi olanları Allahın rızasıyledir; çirkin olanları ise rızasıyle değildir.

10 — Kula kaldıramıyacağı şey teklif olunmaz.

11 — Öldürülen kimse kendi eceliyle ölüdür. Ölü iken kaim olan ölüm, Allahın yarattığı şeydir. Ecel tekdir.

12 — Başka çare olmadığı takdirde haramdan açlık geçinceye kadar yemek helaldir.

13 — İster helal olsun, ister haram olsun, herkes kendi rızkını elde eder. İnsanın başkasının rızkını yemesi tasavvur olunamaz.

14 — Öldükten sonra dirilme haktır. Amellerin tartılması hakdır. Sevap ve günahın yazılması hakdır. Sual hakdır, Havz hakdır, Sırat hakdır, Cennet hakdır, cehennem hakdır.

15 — Cennet ve cehennem mevcuttur. Bakidirler, yok olmazlar, içindekiler de yok olmazlar.

16 — Büyük günah mümini imandan çıkarıp küfre sokmaz. Allah kendine şirk koşanı afv etmez. İstedığının şirkten başka günahını yarğılar.

17 — Haramı helâl saymak, küfürdür. Böyle bir durum yoksa küçük günahlar afv olabilir.

18 — Resüllerin, Allahın hayırlı kullarının, büyük günah içleyenler hakkında şefaet etmeleri sabittir.

19 — Müminlerden büyük günah işleyenler, ebediyyen cehennemde kalmazlar.

20 — İman: Allahtan geleni tasdik ve onu ikrardan ibarettir.

21 — Allah şüphesiz insandan insana elçiler yolladı. Din ve dünya işlerinden muhtaç olduklarını insanlara açıkladı. Kendilerini adetleri bozucu mucizelerle te'yid etti. Rasullerin evveli Hz. Adem, sonuncusu da Hz. Muhammeddir (S.A.V.). Her ikisine de selâm olsun.

22 — Melekler, Allahın emri ile iş görücü kullardır. Ne erkek ne dişi diye bir şeyle sıfatlanamazlar.

23 — Allahın peygamberlerine indirdiği, içlerinde kendi emrini, nehyini, azabını ve müjdesini belirttiği kitaplar vardır.

24 — Hz. Peygamberin miracı hakdır.

25 — Evliyanın kerametleri haktır. Az müddetle uzak mesafenin alınması; ihtiyaç halinde yiyecek, içecek, giyecek şeylerin belirmesi, su üzerinde ve havada yürünmesi, taşın, ağacın, söz söylemesi, yahut daha başka şeylerin vuku bulması, cümlesinden kerametler, tabiat üstü hadiseleridir. Bunların hepsi hakdır.

26 — Her taat ve fucur ehlinin ardında namaz kılınır. Her taat ve fucur ehlinin cenaze namazını kılarız.

Salat ve selâm, efendimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) e, ve yakınlarına, dostlarına olsun...

(1) İslâm Ansiklopedisi cild, 7/404.

(2) Dâr'ul-Funun İlahiyat Fakültesi, M. Şerafeddin, sayı, 23/I İst. 1932.

(3) Aynı Mecmua.

(4) İlahiyat Fakültesi Dergisi, M. b. Tavit at-Tancı I. II./I Ank. 1955.

(5) İslâm Ansiklopedisi, cild. 7/405 ve Kitabul Cevahir'l-Mudiyeye Fi Tabakati'l-Hanefiyye, Muhi al-din abd al Kadir b. Ebil Vefa Muhammed b. al-Karşi al-Misri, Konya Yusuf Ağa Kitaplığı (Yazmalar Kısmı) No: 5286, sh. 118 b, 119 a.

(6) Dâr'ul-Funun İlahiyat Fak. Mec. Sayı: 23/I.

(7) İlahiyat Fakültesi Mec. Lamiyye-i Kelamiyye, Kemal Edip Kürkçüoğlu, I-II (1954) Sh: 13, Ayrıca, Şerhi Akaid, Muhammed Nurul Arab, manzume-i Efkâr Mat. İst. 1888.

Halil Cân'ın Ardından

23 Mayıs 1973/20 Rebi'-ul-Âhir 1393 Çarşamba günü zevâlî sâ'at 17'de Rabbimizin «İrci'î! = Dön!» emrine dervişâne baş-kesen Ney-zenler Ney-zeni büyük san'at-kâr Halil Cân'ımızı da 25 Mayıs 1973/22 Rebi'-ul-Âhir 1393 Cümü'a günü İkinci nemâzından sonra doğup büyüdüğü Üsküdar'ın Çiçekçi Câmî'inden İlahî Çiçekler diyârına, Hakk'ın Dâr-ül-Karârına yolladık. Nasîbi rahmet olsun, makamı Cennet olsun!

Resûl-i Kibriyâ Efendimiz: «Mü'minler ölmezler; olsa olsa bir evden bir eve göç ederler.» buyurmuştur. Orası bir ev ki ebedî bir ev ki her yanı Nûr-i Muhammedî...

Bizden ayrılan, hepimizi yetim bırakan Üstâdimız, uzun zemândan beri esîr-i firâş idi; lâkin kendisi, kalbindeki sağlam îmânla, fânîliği anlıyan irfânla, dervişâne itmi'nânla âzâde-i telâş idi.

Hazret'i, şahsen otuz şu kadar yıldır tanırdım; sevimli sîmâsını Ulu Mevlânâ'nın müşahhas timsâli sanırdım.

«Allâh'ın Gerçek Dostu» demek olan Halil isminin tâm müsemması bir insandı. Kemâl mertebesinde ehl-i irfândı. Mevlevî Ahmed Celâlîüddîn ve Ahmed Remzî Efendilerden, Hattât ve Ney-zen Emîn Dede'den, Ahmed Avnî Bey'den feyz almış, onlardan bizlere yâdigâr kalmış bir mübârek cândı; son aylarda çektikleri «el-Belâ' li'-velâ» sırrından gelen bir mânevî imtihândı.

Cennet-mekân Halil Cân, Allâh dostlarının samimî dostu, Resûlüllâh düşmanlarının müsâmeha tanımaz düşmanı idi.

Aynı zemânda millî olan dînî mûsikîmi-

zin hakikî üstâdı idi. Hâfızası, behâ biçilmez cevherlerle dolu bir hazîne, sînesi hakayık ve dekayika ma'ke olan sırlı bir âyine idi.

Ehl-i Beyt'e cândan âşık bir merd-i sâdıktı.

Yıllarca çalışarak, araştırarak, Hampar-som notalarını bile gözerek, bütün Mevlevî Âyinlerini tesbît etmişti. Nice nice değerli ney-zenler yetiştirmişti.

Şeb-i Arûs İhtifâllerinin bir incisi, ney-zenler câmî'asının saf birincisi idi. Batı'nın müzik otoriteleri onu bizden fazla takdîr ederler, müşkillerini çözmek için huzûruna uçarak gelirlerdi.

Ordumuzda Yarbaylık rütbesine yükselmiş, varlığıyla pâyesini kat kat yükseltmiş olan Eczâcı Halil Cân Bey'in sohbetleri, ilâca çevirdiği regeteler kadar devâ-kâr, kendisi Klâsik Mûsikîmizde İtriler, Kutb-i Nâyiler nazîri bir nevâ-kâr idi.

İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde 11 yıllık Öğretim Üyeliği sırasında yüzlerce gence reh-ber olmuştu.

Üstâd Halil Cân, o büyük insân, bir güneşti, battı; bir değerdi, bitti. Halil Cân, bir umuttu, söndü. Halil Cân, ezelden yöneldiği Allah'ına döndü.

Onun ziyâ'ı karşısında, kim kimi tesellî edecek?

Allâhım, mübârek kabri, nûrunla dol-sun! Aziz rûhu, senin inâyetine, sevgili Resûlünün sıyânetine, başta Cenâb-ı Mevlânâ olmak üzere cümle velîlerinin himmetine mazher olsun!

Târîh

Bir zât-i melek-sifât vardı;
Ender getirir vücûda hilkat,
Saymışdı İkinci Kutb-i Nâyî,
Yûsüf Paşa'nın eşiydi Ney'de;
Olmuşdu Cenâb-ı Pir-i Rûmî
Münkirleri yerme hârisinde,
Allâh'a kavuşdu, gûş edince
Bâlâlara kıldı rûhu pervâz,
Kalmışsa eğer Hudâ'ya borcu,
Cennet'de nasîb eder, emînim,

Pür-nûr idi peyker-i cemîli.
Bir böyle kerem-ver-i nebîli.
Mutribler o merd-i bi-mesîli.
Yâ İzzet Efendi'nin vekîli.
Şeh-râh-i edebde tek delîli.
Bilmezdi lisân kâl-ü-kîli
Fermân-i mukadder-i Celîli.
Terk eyledi âlem-i zelîli.
Mahbûb-i İlâh olur kefilî.
Mevlâ ona âb-i Selsebilî.

Târîhine Sûz-i Dil desinler:

«Ney susdu da gitdi Cân Halî'î»

h. 1393

Târîh

Bir yâr-i vefâ-şîâr vardı,
Suhbetleri cânâ cân katardı,
Tavrında iyânda, bezm-i dilde
Âşıkda gönülden Ehl-i Beyt'e,
Olmuşdu penâhu Pîr-i Rûmî;
Kalbinde kalır mı havf-i dünyâ?
Bir ders-i hakikat almak üzere
Beklerdi salâti hâşî'âne
İmânla doluydu câm-i râhu;
Pîrân-i izâmı anlatırdı,
Gûş eyledi emr-i «İrcî'i» yi,
Kâsın onu kâm-yâb ü dil-şâd,
Hak aşkına, Hâce-i Risâlet

Tezkârı şeref verir lîsâna.
Benzerdi huzûru gül-sitâna.
Dem tutduğu bir ney-i nihâna.
Bağlıydı o kutlu Hânedâna.
Bakmazdı mehâlik-i zemâna.
Dervîş olanın derd-i emâna.
Gelmişdi cihân-i imtihâna.
Her lahza kulak verip Ezâna.
Yer yokdu içinde tek gümâna.
İrfâna hevesli her civâna.
Baş-kesdi İlâh-i Müste'âna.
Allâh kabûl edip Cihâna.
Katsın onu saff-i Hâcegâna.

Târîhi ezelden oldu mestûr
«Rahmet de ebed Halîl-i Câna»
h. 1393

Vermesin, ey dil bir ümmîd-i bekâ dünyâ sana!
Menzil-i ukbâdır ancak bi-fenâ me'vâ sana.
Diz çöküb peygûle-i irfâna ders-i ibret al!
İmtihân meydânıdır «Dünyâ ve mâ-fihâ» sana.
Yoksa im'ânın mukadder hurfe-i gayyâ, eğer
Varsa imânın mukarrer gurfe-i bâlâ sana.
Ey gönül, kan ağla, zirâ oldu gözlerden cüdâ,
Hak nasîb etmişdi bir hem-râz-i müstesnâ sana.
Vardı dün, bir zât-i âli-menkabet, hayfâ bu gün,
Kaldı ondan katlanılmaz hasret-i uzmâ sana.
Ey Halîl, ey Cân-ı cân, Cânân'a vuslet sağladın;
Bî-gümân Cennet-mekân ervâh der: «Tübâ!» sana.
Yâ Resûlullâh göstermiş Tarîk-i Vahdet'i;
Pîr-i Rûmî eylemiş Ta'lim-i Esmâ, yâ sana.
Gitmemen mümkün mi, durman bir nefes kâbil midir?
Saldı dâvet-nâme gökden Hâlik-ı Yektâ sana.
Sen ki bir sâdik müvâhhid, mü'mîn-i mümtâzın,
Gelmesin, endîşe-i nâr-i Câhîm aslâ sana.
Râyegân kılmışdı Mevlâ, ey muhibb-i zî-kemâl,
Pür-vefâ bir davranış, pür-nûr bir sîmâ sana.
Sen bu devrin Kutb-i Nâyî'siydin, etmişdir nazar
Hû deyip Seyyid Halîl âheng için gûyâ sana.
Âlem-i san'at susuz bir çöl misâliyken, Hudâ
Fitreten etmişdi ihsân, fîshât-i deryâ sana.
Milletin derdiydi derdin, âh derdin, âh! âh!
İtilâ-yi memleket olmuşdu tek dâvâ sana.
Pîr'e târîhimle arz etsin İlâhiyyûn, desin:
«İşte nâ-geh Cân müridin geldi Mevlânâ sana!»
h. 1393
«Bende-i bendegân-i Mevlâna»
Urfah Kürkçüoğlu Kemâl Edîb

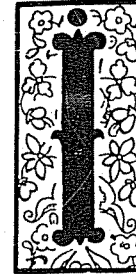
İktisat

Faiz-Banka ve Islâm

— VIII —

İslâm Dini, Faizi Niçin Haram Kılmıştır?

Mustafa COŞKUN

İSLÂM Dini'nin her buyruğunda ve yasağında bir hikmet vardır. Namaz, oruç, hac gibi ibadetlerinde, iyilik ve yardım, güzel söz ve nasihat, cömertlik ve infak, iffet ve namlu olmak gibi ahlâkî kurallarında bu hikmeti sezme mümkünür. İçki ve kumar, domuz eti ve leş yeme, iffete ve mülkiyete tecavüzün men'i gibi yasaklarında da bir gaye gözetilmiştir. Bu gayeyi sezme ve bulma o yasağın hikmetidir ki, bunsuz hiçbir emir ve yasak yoktur.

Namazda hikmet, Allah'a yöneliş ve ilâhî potada insan benliğinin eritilişidir. İnsan hayatının disiplin altına alınışı, namaz ve abdestin ikinci bir hikmetidir. Zekât, malî bir ibadet oluşu yanında, insanın yardım şurunu kuvvetlendirmesi ve müslüman toplumun refahını artırması gibi hikmetlerle süs-lüdür.

Domuz eti yemenin ve içkinin men'inde sıhhatli kalmak; iffet ve mülkiyete tecavüz ile kumardan mende, insanlığın huzur ve refahı gibi hikmetler vardır. Bu hikmetler, bazı yasaklarda açıkça belirtilmiştir. Meselâ: içki ve kumar yasaklanırken «Menfaatinin zararından az olması» (Bakara: 219), sebep gösterilerek yasağın hikmeti, açıkça beyan edilmiştir. Böylece İslâm'ın haram hükmü, gerekçesiyle ilân edilmiş oluyor. Fakat: konumuz olan faiz, haram kılınırken niçin hasıllık borçlunun kazanıp kazanmayacağı beli

delğidir. Dinimiz, ihtimaller üzerine ahkâm koymaz. Bunun için eşitlik ilkesine aykırı olarak alacaklının faiz almasını meşru' görmez. Acaba hikmet bu mudur?

2 — Borçlunun aldığı paradan sağladığı faydaya karşılık, alacaklının parasını geri almaya kadar, hiç bir fayda temin edememesi midir?

3 — Alış-verişte değişim hakiki olduğu halde, faizde hayalî oluşunda mıdır?

4 — Yoksa, insanlardaki yardım hissini öldürdüğü için mi, faiz haram kılınmıştır? ram kılındığını ifade eden bir sebep gösterilmemiştir. İnsanın bu yasağa, —kendi düşüncesine göre— bir hikmet bulması mümkündür. Zamanımız hayat şartları içersinde bu hükmü, akıl kıtasına vurmakta ve bu kıtas ile bir hikmet bulmakta fayda yok değildir.

Muhtemel hikmetleri sıralamadan önce, şunu peşinen teslim etmeliyiz ki, «İslâm, faizi şu hikmete mebnî yasak etmiştir» derken ilâhî hikmeti bulmakta isabet etmiş olmayabiliriz de.

FAİZİN HARAM EDİLİŞİNDEKİ HİKMET ACAMA NEDİR?

1 — Borçlunun yani faizle borç alanın menfaatinin hayalî oluşu mudur? İslâm Dini, eşitlik üzerine kurulmuştur. Alacaklının faiz olmak suretiyle garantilediği kârına karşı

5 — Alacaklıyı, ticaretten veya diğer faideli işlerden men etmesi midir?

6 — Yoksa bu hikmetğ faizin zenginlerin